

Tehy ry
PL 10

Lausunto 19.3.2020

00060 TEHY

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Tehy ry:n lausunto Hallituksen esityksestä (HE 15/2020) eduskunnalle laeiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta ja opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijapyyntö 19.3.2020 klo 14.00

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi aikuiskoulutusetuuksista annettua lakia ja opintotukilakia. Opintotukilakia koskeva muutosesitys on lähinnä tekninen. Esityksen tavoitteena on työmarkkinakeskusjärjestöjen yksimielisesti tekemän aloitteen pohjalta edistää palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen työntekoon sekä opiskeluun aikuiskoulutustuella.

Esityksen tavoitteet työntöön ja opiskelun yhdistämisen kannustamiseksi mielestämme lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisia. Sosiaali- ja terveysalan aikuisopiskelijat ovat jo nykyisin usein työsuhteessa opiskellessaan. Työntöön ja opintojen yhdistämisen tavoite liittyy myös hallitusohjelmaan uranaikaisen jatkuvan oppimisen edistämiseen.

Tehy ry:n huomiot keskeisistä muutosehdotuksista

Työn ja opiskelun yhdistäminen muuttaa esityksen mukaisesti aikuiskoulutustuen määräytymistä, tuen myöntämisen edellytyksiä sekä tukikuukauden kulumisperusteita.

Pidämme tärkeänä, että sosiaali- ja terveysalalla opiskelun ja työntöön yhdistämisen edellytyksiä parannetaan nykyisestään, jotta henkilöiden mahdollisuus opiskella työntöön ohessa aidosti paranee. Työntekijällä on oltava mahdollisuus suunnitella yhdessä työnantajan kanssa työn ja opintojen integraatio kestävästi kuormitustekijät huomioiden. Käytännössä ongelmana usein on, että työntekijää pyydetään lisätyövuorojen tekemiseen, kun työpaikalla on pulaa työvoimasta. Tämä on yksi keskeinen syy siihen, miksi opinnot eivät suunnitellusti etene. Työnantajan tulee turvata työntekijän opintojen eteneminen huomioimalla riittävä työvoima, kun työn ja opintojen yhdistämistä suunnitellaan. Tiedottaminen aikuiskoulutustuen etuuksien muutoksesta tältä osin on erityisen tärkeää, jotta hakija ymmärtää opintojen ja työntöön yhteensovittamiseen liittyvät uudet kannusteet.

Ehdotus pienentäisi täysimääräistä aikuiskoulutustukea keskimäärin 78 euroa kuukaudessa nykytilanteeseen verrattuna. Esimerkiksi tehyläisten palkansaajien keskuudessa tämä heikennys olisi matalampi, jos hakijan kuukausiansiot ovat olleet alle 3000 euroa kuukaudessa (tällöin pienennys korkeintaan 60 euroa kuukaudessa nykytilaan verrattuna). Tämän heikennyksen vaikutukset riippuvat keskeisesti siitä, missä määrin sosiaali- ja terveysalalla työskentelevän hoitohenkilöstön opinnot jatkossa mahdollistuvat sujuvasti työntöön ohessa. Mikäli opintojen ja työntöön yhdistäminen on jatkossa yleistä, jäisivät täysimääräisen aikuiskoulutustuen heikennyksen vaikutukset vähäisiksi, koska enemmistö saisi soviteltua tukea. Toisaalta, jos täysimääräinen aikuiskoulutustuki jatkuisi hakutavan pääsuuntauksena, olisi muutosehdotuksella enemmän negatiivisia vaikutuksia.

Työnteon ohessa suoritettavien opintojen aikuiskoulutustuen (soviteltu tuki) määrän vaikutukset olisivat esityksen mukaan positiivisia niiden osalta, jotka eivät merkittävästi vähentäisi työnteokseen opintojen aikana. Esimerkiksi vähintään 1000 euroa kuukaudessa ansiotuloja saavien osalta tuki kasvaisi vähintään 59 euroa kuukaudessa nykytilanteeseen verrattuna. Tämä osaltaan luo kannusteen työn ja opintojen integroimiseen aikuisilla.

Ehdotuksessa tuen saamisen suoritusperusteisuus edellyttäisi 4 opintopisteen laajuisten opintojen suorittamista, mikäli aikuiskoulutustuella korvattava ansion alenema olisi yli 50%. Mikäli aikuiskoulutustuella korvattava ansion alenema olisi alle 50%, tulisi opintoja suorittaa vähintään 2 opintopistettä tukikuukautta kohden. Vastaavasti yli 50% ansion aleneman tukeminen kuluttaisi täyden tukikuukauden ja alle 50% ansion aleneman tukeminen puolikkaan tukikuukauden. Jälkimmäisessä tapauksessa aikuiskoulutustukea voisi siten saada jopa 30 kuukauden ajalta, kun se nykyisin on rajattu 15 kuukauteen. Mielestämme vaadittava laajuus on realistinen ja kannustaa yksilöä hyvin opintojen edistämiseen. Lisäksi 30 kuukauden mittainen soviteltu aikuiskoulutustuki pidentää tuen ajanjaksoa nykyisestäään ja kattaa mielestämme melko hyvin esimerkiksi ammattikorkeakoulututkinnon laajuuden useimmissa tapauksissa. Pidämme lisäksi tärkeänä, että säännöksissä huomioitaisiin myös sellaiset opinnot, joiden laajuutta ei ole määritelty opinto- tai osaamispisteinä. Tällaisia opintokokonaisuuksia voi olla erilaiset ammatilliset lisä- ja täydennyskoulutukset.

Ehdotuksen mukaan yrittäjältä edellytettäisiin 3 opinto- tai osaamispisteen laajuisia opintoja tukikuukautta kohden. Yrittäjien opintosuoritusvaatimuksen matalampaa tasoa voidaan pitää perusteltuna siitä syystä, että käytännössä heidän on usein hankalaa irrottautua kokonaan pois yritystoiminnastaan opintojensa ajaksi. Yrittäjiin kohdistuvassa tiedottamisessa tulee huomioida, että yrittäjien osalta aikuiskoulutustuen määrässä, hakemisessa ja myöntämisessä säilytettäisiin nykyiset käytännöt.

Esityksessä ongelmaksi muodostuu ehdotus, jossa tavoiteltava sovitellun etuuden hakeminen tapahtuisi jälkikäteisesti kuukausittain. Tuen hakijan työhön liittyvien vuoro-, pyhä- ja lomakorvauksien maksatus tapahtuu usein viiveellä niiden ansainta ajankohtaan nähden. Tämä puolestaan saattaisi vaikuttaa negatiivisesti saatavan aikuiskoulutustuen määrään opintojen aikana. Edelleen jälkikäteen tapahtuva haku edellyttäisi toimintavarmuutta ja reaaliaikaista dataa kansalliselta tulotietojärjestelmältä. Samat vaatimukset edellytettäisiin opintosuoritusrekistereiltä ja opintosuoritusten kirjaajilta, jotta aikuiskoulutustuen maksamiseen ei tulisi järjestelmien toimimattomuudesta johtuvaa viivettä. Pidämme tärkeänä, että aikuiskoulutustukea tulee voida jatkossakin hakea etukäteen. Tämä helpottaa mielestämme hakijaa ennakoimaan ja mitoittamaan ehdotusta paremmin tulevat työvuoronsa suhteessa opintoihin. Opintosuoritusten kertymisen seuranta tulee voida arvioida esitettyä, kuukausittain tapahtuvaa seuranta pidemmällä aikajaksolla.

Yhteenveto

- Pidämme tärkeänä, että opiskelun ja työnteon yhdistämisen edellytyksiä parannetaan sosiaali- ja terveysalalla, jotta ehdotetun aikuiskoulutustuen hyödyt (soviteltu aikuiskoulutustuki) realisoituvat henkilöstölle.
- Työn ja opintojen onnistunut yhdistäminen edellyttää työntekijän ja esimiehen välillä yhteistä ennakkointia ja suunnitelmallisuutta kuormitustekijät huomioiden. Työnantajan tulee huomioida riittävä työvoima työntekijän siirtyessä opintoihin.
- On huolehdittava riittävästä tiedottamisesta, miten työn tekeminen opintojen ohella vaikuttaa aikuiskoulutustuen määrään
- On hyvä, että soviteltu aikuiskoulutustuki mahdollistaa aiempaa pidemmän tukijakson. 30 kuukauden tukijakso kattaa useimmissa tapauksissa esimerkiksi ammattikorkeakoulututkinnon laajuuden.

- Pidämme tärkeänä, että säännöksissä huomioidaan myös sellaiset opinnot, joiden laajuutta ei ole määritelty opinto- tai osaamispisteinä. Tällaisia opintokokonaisuuksia voi olla erilaiset ammatilliset lisä- ja täydennyskoulutukset.
- Pidämme tärkeänä, että aikuiskoulutustukea tulee voida jatkossakin hakea etukäteen, jotta työn ja opintojen mitoittamisen ennakointi onnistuu.
- Opintosuoritusten kertymisen seurantaa tulee voida arvioida riittävän pitkällä aikavälillä, ei kuukausittain.
- Ehdotuksen vaikutukset tuen määrittämiseen edellyttävät selkeää opastusta henkilökohtaisen aikuiskoulutustuen määrittämistä varten.
- Aikuiskoulutustuki tunnetaan edelleen melko huonosti, joten uusien kohderyhmien tavoittaminen vaatii paljon viestinnältä.
- Uudistuksen vaikutuksia aikuiskoulutustuen käyttöön tulee seurata säännöllisesti ja arvioida uudistuksen todelliset hyödyt. Esimerkkinä mittareista suoritettujen tutkintojen ja muiden laajojen opintokokonaisuuksien määrän tai sovitellun ja täysimääräisen tuen käyttäjien volyymin seuranta.

Helsingissä 19.3.2020

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:

Juha Kurtti, tutkimuspäällikkö Tehy ry. juha.kurtti@tehy.fi, p. 0505869460